

Slovenski dom

Poštino plačana v gotovini
Spedizione in abbonamento postale

Prezzo - Cena Lir 0.50

Štev. 216.

V Ljubljani, v sredo, 23. septembra 1942-XX

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanske in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza Italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Forze britanniche travolte presso Gialo

Ritirata dell'avversario battuto verso sud
L'eroico comportamento del presidio

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 22 settembre 1942-XX il seguente bollettino di guerra n. 848:

All'alba del 16 settembre le nostre truppe dell'oasi di Gialo venivano impegnate in aspri combattimenti da preponderanti forze moto-mecanizzate nemiche provenienti dal Sahara Libico.

Respinto l'attacco iniziale appoggiato da numerose artiglierie, la resistenza del Presidio è continuata, validamente sostenuta dai ripetuti interventi di formazioni aeree italiane e germaniche che infliggevano all'avversario gravi perdite in uomini e automezzi.

Ieri, all'approssimarsi di una nostra colonna motorizzata inviata in rinforzo, il nemico si sottraeva al combattimento ripiegando rapidamente verso sud inseguito e battuto da reparti dell'aviazione dell'Asse.

Nessun avvenimento di rilievo sul fronte egiziano.

Izjava španske vlade

Madrid, 23. sept. s. O važni seji španske vlade pod predsedstvom generala Franca, ki je bila v četrtek, petek, soboto in ponedeljek, zaključila pa se je včeraj zvečer, je bilo objavljeno sledeče uradno poročilo:

Glede mednarodnih razmer potrjuje vlada, da se bo držala še naprej smeri, katere se je držala zadnjih šest let in katera je v skladu z duhom naše križarskega boja proti komunizmu in je zapopadana v imperativu novega evropskega reda. Vlada poudarja tesno prijateljstvo Španije s Portugalsko in zgodovinsko skupnost s špansko-amerikanskimi državami.

Na vojaškem terišču Španija nadaljuje z ojačevanjem in izboljšanjem svojih priprav. Kar se tiče notranjega položaja, je vlada spričo zadnjih dogodkov odločno sklenila ohraniti duhovno skupnost vseh Špancev, jih vključiti v najstrožjo disciplino, v kolikor gre za spoštovanje zakonov in oblasti. Vlada bo takoj v korenini zatrla sleherni poskus širjenja razkola in bo vsako dejanje, naperjeno proti moči in ugledu države, najstrožje kaznovala.

Važno delo italijanskih sil ob Donu

Bojišče ob Donu, 23. septembra. s. V poslednjih dneh so bile sovjetske sile posebno delavne ter so napadle italijansko levo krilo, kjer so pa naletele na odločen odpor in imele zelo hude izgube: v dodatku k vojnemu poročilu št. 835, je že bilo objavljeno, da je bilo zajetih 2500 sovjetskih vojakov in zaplenjeno mnogo vojnega blaga. Italijansko letalstvo je stalno nadzorovalo gibanje sovjetskih čet in razvilo močno delovanje nad sovjetskimi zaledjem. Pomno delovanje je bilo v borbo, s tem da je s strojnimi bombardiranjem obdelovalo vse prehode ob Donu ter sovjetska zbirališča čet in vojnih sredstev. Ko je oddelek drznih italijanskih lovcev obstreljeval neko skladišče, je prišlo do hude eksplozije, ker je bila zadeta važna shramba za strelivo. S tem budnim nadzorovanjem opravljajo italijanski ogledniki v vsej tišini zelo dragoceno delo, ki poveljstvom delujočih edinih močno pomaga. Rusi so se brez dvoma že seznanili z našimi letali, ki v drznih poletih odsežnoli ob vsaki uri še najbolj skrita zavetja. Včasih se dogaja, da sovjetski izstrelki zadenejo kako italijansko letalo. A zaradi letalčevega miru in njegove spretnosti se pot nadaljuje in letalo se vrne šele po opravljenem delu. Na metalo je bilo letalo zadeto, narišejo italijanski letalci trobojni krog in naslednji dan se letalo spet vrača nad sovjetskimi bojnimi črtami.

Un velivolo britannico è stato distrutto dalle artiglierie contraeree di una nostra grande unità; due altri erano abbattuti nel cielo di Tobruk rispettivamente dalla difesa della piazza e da un nostro cacciatore.

Sovjetski poskus izkrcanja pri Novorosijsku spodletel

Mesto Dejskoje zavzeto — Hudi boji v Stalingradu

Hitlerjev glavni stan, 23. septembra. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Severozapadno od Novorosijska so se skušali Sovjeti v noči na 21. septembra izkrcati iz brzih, čolnov in podmornic. Poskus so zavrnile edine vojne mornarice. Letalstvo je bombardiralo sovjetske postojanke pri Gelendžiku in ladjeve pri Tuapseju.

Pri nastopih med Kubanom in Kaspijskim morjem se je nemškemu oddelkom posrečilo prodreti v globoko razčlenjeno in močno z minami zavarovano postojanko. Mesto Dejskoje je bilo v naskoku zavzeto.

V borbi za Stalingrad so biti v trdovratnih borbah iz bližine proti ogorčenemu sovjetskemu odporu zavzeti številni hišni bloki in je bilo pripelanih mnogo ujetnikov. Sovjetski razbremenilni napadi proti važnim nemškim postojankam na severu mesta so se izjalovili ob visokih in krvavih sovjetskih izgubah, ki so izgubili pri tem tudi 21 oklepnikov.

Na bojišču ob Donu so nemški napadalni oddelki prekorajili reko in razdeljali na vzhodnem bregu reke 35 utrdbic. Madžarske čete so odbile krajevne napade.

Ob zori 16. septembra so bile italijanske čete v zelenici Džalo zaposlene v srditih borbah z močnejšimi motoriziranimi in mehaniziranimi britanskimi silami, ki so prišle iz libijske Sahare.

Po zavrnitvi začelnega napada, ki ga je podpiralo številno topništvo, se je odpor posadke odločno in vztrajno nadaljeval tudi naslednje dni

Britanske sile pri Džalu poražene

Poraženi nasprotnik se je umaknil proti jugu

in so ga uspešno podpirali ponovni nastopi italijanskih in nemških letalskih skupin, ki so britanskim silam prizadejale hude izgube v ljudeh in motornih vozilih.

Včeraj pa, ko se je bližala italijanska motorizirana četa, ki je bila poslana v ojačenje, so se britanske sile izognile borbi in se ju naglo umaknile proti jugu, kjer so jih zasledovali in tolkli oddelki osnega letalstva.

Na egiptovskem bojišču nobenega pomembnejšega dogodka.

Protiletalsko topništvo velike italijanske edince je uničilo eno britansko letalo, dve nadaljnji pa sta bili sestreljeni nad Tobrukom, in sicer je eno uničila protiletalska obramba v trdnjavi, drugo pa italijansko lovsko letalo.

Rim, 23. septembra. s. Zelenica Džalo leži sredi Sahare, nekako 400 km južno od Bengazija ob puščavski cesti, ki drži v Kufro. Čeprav ni nikdar imela znatnejše vloge pri vojaških nastopih vzdolž morskega obrežja, in sicer ravno zavoljo svoje oddaljenosti od obale, ima vendarle neko veljavo, ker nadzoruje eno najvažnejših karavanskih poti, ki se vlečejo po afriški puščavi.

Ob zori 16. t. m. so tamkajšno posadko napadle znatne motorizirane britanske sile, ki so prišle iz libijske Sahare. Prvi napad je naletel na odpor italijanskih čet ter bil odločno zavrnjen. Zaradi tega je bil nasprotnik prisiljen, da je razvil vse svoje sile in začel s topništvom močno obdelovati džalsko utrdbo. V boj je takoj poseglo osno letalstvo, ki je v drznih nizkih poletih ohromilo in uničilo znatno število nasprotnih motornih vozil. Boji so se kljub veliki številni razliki v četah nadaljevali več dni, toda vsi britanski poskusi so spodleteli spričo sijajne obrambe italijanske posadke. Medtem pa je višje poveljstvo precej odposlalo mehanizirano četo, ki se je naglo usmerila proti zelenici. Po velikih težavah, ki jih je za obdobja vredno voljo in znatnimi napori premagala, je četa včeraj zjutraj dospela v bližino bojišča: to je bilo dovolj, da je sovražnik takoj opustil vsak napadalen načrt ter se umaknil z bojišča in naglo odbrzel proti jugu. Umikajoče se britanske sile so italijanski in nemški letalci stalno obstreljevali s strojnimi, jih razkropili in jim prizadejale nove občutne izgube. Poveljnik džalske posadke je prejel srebrno kolajno za vojaško hrabrost, ki si jo je po vsej pravici zaslužil, saj je s čudovitim zgledom spodbujal vojake k hrabremu odporu.

Vesti 23. septembra

V Romunijo je dospel vodja nemškega delavstva minister Konstantin Hierl. Njegov obisk je namenjen organizaciji romunske delovne službe, ki jo je v vzajemnosti z nemško delovno službo ustanovil maršal Antonescu.

Za začasnega namestnika čilskega notranjega ministra je bil imenovan zunanji minister Barros, V Santiago pa je dospel na obisk urugvajski zunanji minister.

V Morlaixu se je težko ponesrečil bivši poveljnik francoskega vojnega brodoma pri Mers el Kebirju, admiral Richard. Padel je s kolosa in si tako hudo poškodoval lobanjo da smatrajo, da je rana smrtno nevarna.

Finske univerze se bodo odprle dne 12. oktobra. Služatelji, ki bodo letos pričeli univerzitetne študije, bodo morali prepustiti mesta v laboratorijih dijakom, ki so sedaj pod orožjem, če bodo ti demobilizirani.

Iz Španije je odpotoval v Nemčijo nov kontingent španskih prostovoljcev »Sinje divizije«. 2000 prostovoljcev so pozdravili zastopniki oblasti in ogromna množica, ki se je zbrala na kolodvoru pred njihovim odhodom.

Finski parlament se je zopet sestel k rednemu zasedanju po sedemdnemnem dopustu in pričel obravnavati več važnih zakonskih načrtov, predvsem one, ki se tičejo gospodarstva.

V ameriških vojaških krogih prevladuje prepričanje, da zavezniki ne morejo ustreči pozivom Sovjetske Rusije po takojšnji ustanovitvi druge fronte v Evropi in da bi bili za tako fronto pripravljeni kvečjemu šele spomladi leta 1943. Ti vojaški krogi zatrjujejo, da potrebujejo najmanj 1 milijon dobro izvežbanih vojakov za otvoritev druge fronte, ki jih pa sedaj nimajo na razpolago.

Bitka za gorivo, to je geslo, ki ga je v angleško javnost vrgel King Hall, Omejitve v porabi goriva so potrebne, da se količine privedejo za vojsko. 250.000 ton bencina se porabi tedensko več, kakor pa se ga dobi. Zato bodo v Angliji uvedli najstrožjo štednjo.

Bolgarsko izredno sodišče je na dosmrtno pristilno delo obsodilo dva najbogatejša trgovca iz Tarnove zaradi verženja z živili. Državni tožilec pa je za oba zahteval smrtno kazen.

Posebne komisarije, ki bo imel nalogo izboljšati stanje siamskih gledališč in glasbenih zavodov po vzgledu zapadnjaških vzorcev, je imenovala siamska vlada.

V enem izmed velikih tokijskih templjev so bile včeraj pogrebne svečanosti za generalom Tateom Katom, ki je padel v letalskih spopadih nad Birmanijo. Pri obredu so bili navzoči člani vrhovnega poveljstva in vojaški predstavniki držav Osi.

Pri letalskih vajah na ankarskem letališču je prišlo do večje nesreče. Dva pilota sta delala akrobacije, pri tem pa je njuno letalo strmoglavilo in treščilo na tla. Oba pilota sta se ubila.

Da bi ga podprla v vztrajanju, sta Roosevelt in Churchill obljubila Stalinu vso svojo podporo glede ruskih zahtev do Finske, Romunije, Bolgarije in Dardanel, je izjavil neki ameriški polkovnik, ki je prišel iz Moskve.

Nemir se polašča Angležev zaradi položaja v Rusiji

Angleško časopisje pobija trditev, da bi čas delal za zaveznike

Zeneva, 23. septembra. s. Vztrajni spor, ki tli že nekaj časa v razmerju med britansko vlado in delavskimi množicami, se je nedavno spremenil v javno polemiko, kakor poroča francoski dopisnik lista »La Suisse«. Položaj na vzhodnem bojišču je namreč tak, da nalaga Angležem dolžnost, da se zavarujejo pred možnostjo, da bodo morali sami na svoja pleča prevzeti vso težo udarca Osi, kar pa seveda povzroča veliko godrnjanje med angleškimi delavskimi množicami. Angleški veleposlanik v Madridu Sir Samuel Hoare in angleški minister za vojni izdelavo Littleton sta v svojih zadnjih govorih potrdila, da je treba delati hitro in da si Velika Britanija ne sme privoščiti razkošja, da bi izgubila le eno samo minuto. Littleton je razen tega v odločnem tonu zahteval od države, da se prime gesla: »Danes in ne jutri«. List »Daily Herald« pravi, da bi spričo izjav odgovornih angleških mož delavstvo in ljudske množice morale zahtevati od vlade, naj opusti svoje staro geslo »Čas dela za nas«, kajti to geslo se je pokazalo kot napačno, razen tega pa je danes nastopil čas, da angleška vlada pospeši ritem vojne izdelave. Treba je, pravi list, da vlada čim pametneje izrabí vso oborožitev, če hoče, da bodo delavci z vso svojo voljo in pridnostjo pospeševali vojno izdelavo.

Medtem ko je vojni položaj na vzhodnem bojišču dosegel svoj vrhunec, poudarjajo londonski dopisniki švicarskih listov rezerviranost nekaterih angleških in ameriških krogov, v kolikor se tiče Rusije in moskovske vlade. Nemir angleških konservativcev se odraža tudi iz govora Samuela Hoareja, ki je v svojem že prej

omenjenem govoru zatrdil, da bi podaljševanje vojne spravilo v nevarnost bodočnost Evrope. Zdi se, da se je angleških konservativcev polastil nemir spričo nevarnosti, da bi se boljševiški nauki še v večji meri razširili med Angleži po domačem tisku. Vdali so se tako rekoč že v možnost, da sovjetski odpor pojenja in zato že opravčujejo previdnost zaveznikov v odnosih do Rusije. Neki radijski komentator v New Yorku je zatrdil, da Velika Britanija in Združene države niso poslale v Rusijo pomoči iz dveh razlogov: Sovjeti ne vidijo radi, da bi se tuje čete bojevale na njihovem ozemlju, pošiljatev letalskih oddelkov na vzhodno bojišče pa bi Rusom nalagala dolžnost, da bi morali urediti potrebne naprave, ne bi pa mogli zagotoviti preskrbe s potrebnim bencinom. O tej izjavi newyorškega radia je napisal pripombo tudi angleški list »Daily Mail«. Niegov nekdanji moskovski dopisnik se trudi, da bi razpršil baiko, ki še vedno kroži po svetu o Rusiji. Clankar zatrjuje, da se je preveč računalo z ruskim narodom, s sovjetskimi industrijskimi rezervami, s številčno močjo ruskih vojska in s težkimi izgubami Nemcev. In to je zelo nevarno, kajti izkustvo je pokazalo, da ruska vojska ni mogla Nemce nikjer zadeti v življenjsko važni žive, po drugi strani pa je prostor, s katerim Rusi razpolagajo, omejen, kajti sovjetske armade se bore pri vratih ogromne puščave. Kolikor se tiče industrijskih rezerv, pa bo bodočnost pokazala, da so nerabne, če ni na razpolago zadosti bencina. Človeške rezerve v Rusiji tudi niso več takšne kakor nekoč, kajti vedeti je treba, da je Sovjetska zveza že izgubila tretjino svojega pre-

Kaj je z drugim bojiščem?

Tako vprašujejo ruski vojaki vsak dan, čim težji je položaj zanje na bojiščih

Lizbona, 23. septembra. s. V svojem dopisu iz Moskve piše ruski književnik Ilia Ehrenburg v angleškem listu »News Chronicle« sledeče: Ruski častniki in vojaki se vprašujejo: kje je drugo bojišče? Kaj čakajo in zakaj ne začno? So se mar odločili, da se ne bodo borili? Angleži so začeli izdajati v ruščini revijo pod naslovom: »Naš zaveznik Anglež. Ruski vojaki ogledujejo fotografije, ki predstavljajo angleškega vojaka, kako se vadi, pa se zraven vprašujejo, zakaj neki čakajo. Ruska vojska pričakuje od svojih zaveznikov

drznih vojaških nastopov. Pošiljanje streliva in orožja ne more nadomestiti drugega bojišča. Če Angleži nimajo zadosti ladij za prevoz svojih vojakov čez Rokavski preliv, kako bodo potem našli adje, da bi oskrbeli z orožjem majhen del ruske vojske, ki šteje več milijonov mož? To je torej razloga za to, kar je neki ruski poročnik, ko je gledal revijo »Naš angleški zaveznik« dejal: »Zares, prava uganika: kje je naš angleški zaveznik? Churchill je dejal: »Danes smo 8. septembra.« Ali mar ta izjava napoveduje, da se naši zavezniki zanašajo zgolj na vremenske razmere? Toda Kavkaz ni Sibirija. Tamkajšnje podnebje je zelo podobno podnebnju francoske Rivijere.

Lizbona, 23. septembra. s. Dopisnik ameriškega lista »New York Sun« pri amerikanskem ekspedicijskem zboru na Irsko, piše:

Večina vojaških šefov tukaj obžaluje agitacijo, ki se je v Veliki Britaniji in Združenih državah razvila za drugo bojišče. Gotovo tisti, ki tako kriče, ne vedo, kolikšne množine materiala in brodoma so potrebne za takšen nastop. Clankar, ki objavlja svoj članek v »New York Timesu« pozivlje Stalina, naj bo miren, ker vprašanje odprtja drugega bojišča ni vprašanje nekaj dni ali tednov, temveč vprašanje mesecev. List omenja, da je imela Rusija enainvajset mesecev časa za priprave preden se je na strani zaveznikov zapletla v boj proti Nemčiji, pa še takrat njene priprave niso bile v celoti dovršene.

Madžarska zdravniška združenja so predlagala, da bi se v Budimpešti zbrali na več sestankov zdravniki zavezniških držav, da bi obravnavali vprašanja vojne kirurgije. Vse države so dale svoj pristanek, med njimi tudi Italija.

60 letnico rojstva praznuje načelnik nemškega vrhovnega poveljstva maršal Keitel. Časopisje objavlja dolge članke z maršalovimi slikami in poudarja, da spada Keitel med najtesnejše sodelavce Hitlerja pri snovanju zmagovitih nastopov na vseh bojiščih.

bivalstva in da ima danes le še 120 milijonov prebivalcev, kar je mnogo manj kakor pa prebivalstva sil Osi. Razen tega mora Rusija držati svoje rezerve v vzhodni Sibiriji, da varuje svoje meje proti Japonski. Končno pa je treba reči, da so nemške in zavezniške čete vedno v ofenzivi na vseh bojiščih in je to najboljše zanikanje za govorice vseh tistih, ki že dolge mesece govorijo o nenadomestljivih izgubah vojska Osi.

Poročilo Visokega Komisarja komisarjem okrajnih kapitanatov

Predvčerajšnji dopoldan je Visoki Komisar poročal v Vlado palači komisarjem okrajnih kapitanatov.

Navzoči so bili med drugim: podprefekt dr. Bisja, inspektor za agrarno službo, šef gospodarskega urada, pokrajinski zdravnik in pokrajinski veterinar, poveljnik gozdne milice, predsednik pokrajinskega podpornega zavoda, zastopnik pokrajinskega prehranjevalnega zavoda, šef knjigovodstva in drugi funkcionarji Visokega Komisarjata.

Po poročilu komisarjev okrajnih kapitanatov za posamezna področja svoje pristojnosti je Visoki Komisar v zgoščenem obisku očital politično, gospodarsko, upravno in socialno situacijo v pokrajini. Pri tem je podrobno navedel različne probleme, ki zadevajo življenje prebivalstva.

Ekscelencija Grazioli je dal posebno navodila glede funkcije vseh javnih uradov, občinskih socialno-skrbstenih zavodov, zdravstvenih zavodov. Določil je ustanovitve zdravstvenih središč za takojšnjo pomoč v najpotrebnejših nasebinah. Podrobno je razčlenil delo, ki ga je treba razviti na socialno-skrbstenem torišču v prihodnji zimi.

Poročilo, ki se je nadaljevalo tudi popoldan, se je pričelo ter zaključilo s pozdravom Duceja.

16. obletnica ustanovitve obmejne milice

Pozdrav Visokega komisarja obmejni milici

Za obletnico ustanovitve obmejne straže je Visoki komisar včeraj, 21. t. m. popoldne sprejel poveljnike in častnike, navzoče v Ljubljani, katerim je izročil svoj tovariški in ognjevit pozdrav, spominjajoč se junaških strani, ki so jih obmejne straže napisale v tej novi pokrajini.

Visoki komisar je poleg tega poslal pozdravno brzojavko glavnemu poveljniku obmejne milice.

Organizacija obmejnih stražarjev je bila ustanovljena dne 22. septembra 1926. V začetku je državna oblast zaupala novoustanovljeni organizaciji poleg čuvanja meje še razne politične naloge.

Organizacijsko je organizacija obmejnih milicnih razdeljena v posamezne skupine, ki budno čuvajo državne meje po dolinah in težko pristopnih gorah, kjer morajo stanovati v majhnih lesenih barakah. Služba obmejnih stražarjev je izredno težka. Vrhiti jo je namreč treba stalno, ob lepem in grdem vremenu, podnevi in ponoči. Zato vodstvo organizacije sprejema v službo obmejnih stražarjev samo telesno dobro razvile in sposobne fantje, ki se nato šolajo v posebnem zavodu ter po končanem kursu poleg vestnega in poštenega izvajanja vseh skupnih jim nalog, posredujejo tudi italijansko kulturo in poskrbijo, da se vsi zakoniti v smislu dobljenih navodil tudi natančno izvajajo.

Pozneje je bila obmejni stražarjem zaupana

še posebna naloga čisto vojaškega značaja, ki jo je prav tako zaradi fizične sposobnosti in izborne vojaške izvežbanosti in discipline vedno rešili v zadovoljstvo svojih starešin.

Dne 15. septembra 1938 je bila organizacija obmejnih stražarjev organizirana v legijo. Predsednik je dala organizaciji še večji polet in možnost za udeleževanje ter sedaj še lažje izvršuje številne naloge. Tako so med drugim obmejni miličniki mnogo doprinesli k uničenju razbojniških partizanskih skupin v Ljubljanski pokrajini, ki so morili, ropali in požigali po vaseh in naseljih. Njihov delež pri iztrebljenju teh temnih elementov najbolj pojasnjujejo številni padli obmejni stražarji, ki so se junaško borili in branili svoje postojanke.

Šestnajsto obletnico ustanovitve organizacije obmejnih stražarjev je slovesno praznovala tudi Ljubljana. Proslava je imela strogo vojaški značaj. V cerkvi Srca Jezusovega na Taboru je imel vojaški kurat svetlo opravilo za vse padle obmejne stražarje. Po svetli maši je odšlo zastopstvo organizacije obmejnih milicnikov na pokopališče k Svetemu Križu ter je položilo vence na grobove padlih tovarišev, ki so žrtvovali v izvrševanju svojih dolžnosti svojo življenja.

Svetle maše so se udeležili najvišji politični in vojaški predstavniki. Podobna žalna svečanost za padle obmejne stražarje so bile tudi po vseh ostalih pokopališčih v pokrajini, kjer so pokopani v bojih s zločinskimi partizani padli obmejni miličniki.

Razstava Franceta Škodlarja je lepo uspela

Ljubljana, septembra. Umetnik, ki redkokdaj razstavlja in ki je v svojih poslovnih zahtevah kar mogoče skromen, ki pa je do sebe skrajno tenkovesten, to je Francet Škodlar. Že nekaj dni visi izbor njegovih izbranih del v salonu Anton Kos v pasazi nebotičnika, in moramo reči, da je dosti ljubiteljev umetnosti in solidnega, resnega slikarstva, ki se ustavljajo pri tej razstavi. Francet Škodlar je zopet — po presledku nekaj let — dokazal, kako globoko čuteč umetnik je in pravi virtuoz v slikarski tehniki, v podajanju svetlobe in v barvah. Tako sedaj razstavlja motive: Zaliv Terstenico pri Spalatu, tihožitje »Snežne kepe«, motive »Canal Grandet«, »Iz okolice Caporetta«, »Motiv s Pokljuke«, belokrajinski motiv »Večer na Lahinji«, motiv »Iz

ljubljanske okolice«, »Trg sv. Nedelje« (iz Sofije), dva marinistična motiva z morja; »Nemirno morje« in »Jutro na morju« ter končno svoj avtoportret.

Proti Francetu Škodlarju so morda vladali zadnja leta zaradi njegovega novinarskega dela — kot fotografa novinarja in kot člankarja — med našim občinstvom nekakšni predsodki, kakor da bi pravi umetnik ne bi bil zmožen še drugega dela, toda s to svojo sedanjostno razstavo je Škodlar onemogočil take pomisleke. Škodlar je že doživel, priznanje in to popolno, saj mu ga je dala tudi strokovna kritika. Ljubitelje umetnosti pa opozarjamo, da bo razstava Škodlarjevih del v prihodnjih dnevih zaključena in naj si sedaj ogledajo v salonu Kos zbirko njegovih najnovejših del. (r)

Od sv. Matevža do sv. Luke

Prvi dan jeseni je bil 21. t. m. po koledarju. Bil je lep, sončen, toda popoldne se je prav malce stemnilo in nebo je poslalo zemljanom nekaj kapljic. Kakršno vreme na Matevževu, pravijo, takšno na Lukeževu. So tudi drugi pregovori, ki napovedujejo, da ostane takšna jesen skozi štiri tedne, kakršna je bila na Matevževu dan. Apostol Matevž je sploh uvaževan med stariji vremenarji na deželi, tako pri poljedelcih kakor pri vinogradnikih. Ker je bil Matevž včeraj lep in sončen, bo tak tudi sveti Luka, ki letos pade na nedeljo, 18. oktobra. Takrat sv. Luka, ko repo puka, že nekoliko v roke huka. Urška mu pa pomaga.

Vse kaže, da bo letošnja jesen nam zemljanom prinesla še mnogo sonca in vedrine. Bog daj! V nedeljo smo imeli v Ljubljani nekaj minut trajajoč naliv, ki je zalil prav opek pas v mestu. Ponekod je bilo pošteno, drugod

je padlo le nekaj kapljic. Nedelja je bila drugače vroča, saj je bilo nekaj črtic več kot +24°C. Tudi včerajšnji dan je bil tople. Dnevna temperatura je še vedno na višini.

Danes 23. t. m. ob 17. uri 17 minut je začetek astronomske jeseni, katere prvi dan je zelo deževen, ko je bil prvi dan koledarske jeseni izredno sončen in lep. Snoči so se začeli vrstiti hudi jesenski nalivi, ki so trajali skozi celo noč in se je začel dež v gostih curkih vlivati na zemljo zlasti po 7. Začelo je pravo jesensko deževje. Ze ti nalivi so povzročili, da je Ljubljana začela naglo naraščati in je čez noč narasla za 55 cm.

Na Hrvaškem bodo v kratkem izšle nove pošne znamke, kakor tudi znamke Rdečega križa. Osnutke za znamke izdeluje znani umetnik Otto Antonin.

Ljubljana si sama lajša skrb za drva

Še pred nekaj meseci so bili Ljubljanci v največjih skrbih, kje in kako bodo dobili drva za zimo. Tudi v ta težki problem glavnega mesta pokrajine je s svojo skrbno roko posegel Ekscelencija Visoki Komisar ter izdal potrebne odredbe in predpise za preskrbo s najnujnejšimi drvi in sploh kurivom. Gozdna milica je pri svojem delu šla tako na roko, da je za potrebe ljubljanskega prebivalstva določila vsa drva, kar bi jih iz naše pokrajine ne potrebovale vojaške oblasti.

Po odredbah Visokega Komisarjata je tudi mestna občina ljubljanska poslala v gozdove posebne komisije za določitev, koliko in kakšen les je za prebivalstvo treba posekati na raznih zemljiščih. Te komisije so doslej že pregledale parcele na Rožniku in na Golovcu, da so pregledani gozdovi 260 gozdnih gospodarjev, za posek so pa komisije določile nad 3 tisoč prostornih metrov. V svojih gozdovih bo tretjino te množine posekala mestna občina na Rožniku, druga drva so pa razdeljene na prej omenjene posestnike tako, da na posameznega posestnika odpade povprečno po 8 kubičnih metrov drv.

Za sečnjo določen čas se je moral kar najbolj skrajšati predvsem zato, da bodo drva do zime že dosti suha in takoj dobra za kurjavo. Navzile kopanju krompirja, sušenju otave in spravljaju drugih poljskih pridelkov so se pa gospodarji naglo lotili tudi sekanja drv. Skladišča mestnega preskrbovalnega urada na mestni pristavi in v Šiški, prav tako pa tudi razni trgovci že vsak dan prevzemajo drva. Lahko upamo, da bodo do 20. oktobra že vsa ta drva na skladiščih.

Ker pa nekateri posestniki nimajo niti potrebnih delavcev niti prevoznih sredstev, je mestni preskrbovalni urad v lastni režiji organiziral to delo. Skupina delavcev je te dni začela sekati drva, vznikli mestne pristave jih pa že vozijo na razna skladišča. Spet vabimo vse one gozdne posestnike, ki ne bi sami mogli drv dobiti ob določenem roku, naj se zglase v preskrbovalnem uradu s prošnjo, naj preskrbovalni urad sam poseka in spravi drva.

Zadnje tedne so se Ljubljanci prepričali, da tudi z Dolenjskega in z drugih strani pokrajine prihaja vedno več drv v mesto, vendar je pa potreba še vedno velika. Večji dovoz drv iz pokrajine v Ljubljano pa bi radi izkoristili nekateri ljubljanski lastniki gozdov ter zato prosijo za znižanje jiz za posek določene množine drv. Ker pa množine drv, ki jih je komisija sedaj odredila, nikakor niso tako velike, da bi ogrozile okoljske gozdove ali gospodarske potrebe njih lastnikov, zato pa tudi ni mogoče upoštevati.

Šport

Pri nedeljski mednarodni tekmi Nemčija: Švedska so bili pri Nemcih najboljši vratar Janes, krilec Kupfer in Klinger v napadu; pri Švedih pa so predvsem ugajali vratar Bergquist, v napadu pa Carlsson, Martensson in Nordhjal. Prvi gol za Švedsko je v 7 min. zabil Nyberg, v 12 min. je Decker izenačil. Klinger je potem zvišal v 45 min. na 2:1 za Nemčijo. Ni se še poglelo navdušenje ob tem голу, ko je za Švede izenačil Carlsson. V drugem delu igre je zabil v 26 min. Martensson zmagoznan gol. Šodil je Danec Laursen.

V vzhodni Kareliji na Finskem so pred dnevi nastopili na tekalskih zastopniki štirih finskih mladih iz tega predela države. Doseženi so bili nekateri prav dobri rezultati. Tako je skočil Nick v višino 190 cm, kopje je vrgel Vainio 65,81 m, kladivo pa je zalučal Vainio 51,70 m daleč.

Prihodnjo nedeljo se bodo nadaljevale pokalne tekme v Italiji. Nastopili bodo tile pari: (igrali bodo v mestih prvooimenovanih) Torino: Atalanta, Roma; Triestina, Juventus (Roma); Lazio, Bologna; Modena, Palermo; Venezia, Cremonese; Udinese, Vicenza; Genova in Livorno; Milano.

V zelo veliki vročini so preteklo nedeljo nastopili francoski kolesarji v dirki za državno prvenstvo v nezasedeni Franciji. Proga je bila dolga 269 km in je zmagal Emilio Idée iz Pariza v času 8:45:33. Povprečno je vozil na uro 34,810 km. Lanskoletni prvak v tej dirki R. Vietto je prišel na cilj šele osmi. Drugi je privozil na cilj Louvriot, ki je zaostal za prvim le za pol dolžine kolesa. Borba je bila torej ogorčena.

Preteklo nedeljo si je v Bustu Arsiziju priboril Prini Silvino državno prvenstvo v hoji na 5 km. Progo je prehodil v času 24:35,2.

Belgijski boksarski mojster v srednji kategoriji Al. Baker je branil pred dnevi v Bruslju svoj naslov prvaka v tej kategoriji. Nasproti mu je stal bivši prvak Andrian Anneet. Zmagal je po 10 krogih Al Baker.

Pri nedavnem tekmovanju v hoji na 50 km, ki so ga priredili v Lausanni, je proti vsemu pričakovanju zmagal 50letni veteran Ernest Vuilleumier, ki je omenjeno progo prehodil v času 4:58:34. Za seboj je pustil tudi nekatere klase.

nobene prošnje za znižanje za posek določene količine drv. Prav vsi moramo na ta ali oni način prenašati izredne razmere in vsi jih tudi moramo skušati s svojimi doprinosi vsaj omiliti in olajšati. Posestniki gozdov nikakor niso izjema, da nam ne bi pomagali v stiski za drva.

Najnujnejša preskrba ljubljanskega prebivalstva z drvi je zagotovljena ter se prebivalstvu kuhati. Zato pa opominjamo vse one, da bi brez dovoljenja podajali se v tuje gozdove, naj popolnoma prenehajo s pustošenjem gozdov, ker naši gozdovi niso samo vir blagostanja, temveč tudi vir zdravja in lepote mesta Ljubljane.

Prodaja plemenskih krav

Ljubljana, 23. sept.

Po nalogu kmetijskega oddelka Visokega Komisarjata obveščamo vse kmetovalce, da bo v četrtek popoldne 24. t. m. od 9 do 12, v klanici v Ljubljani, prodaja plemenskih krav po znižanih cenah.

Nekoliko praktičnih nasvetov gospodinjam

Propagandni urad za avtarkijo pri Predsedništvu O. N. D. nudi gospodinjam-dopolavoristkam nekaj praktičnih nasvetov v cilju čim večje štednje v vsakdanjem domačem življenju:

Da mleko pri kuhi ne prekipi, zadostuje namazati rob posode, v katerem se kuha, s tanko plastjo masla.

Vonj prismojenega mleka, kakor tudi madeže na štedilniku in neprijeten duh odstraniš, če dodaš mleku, odnosno stresesh po štedilniku nekoliko kuhinjske soli.

Krompirjeve lupine, nasekljane in namočene v mlačni vodi z malim dodatkom kisa, čistijo odlično vsako steklo, ne da bi ga pokvarili; sveže so izvrstna hrana za pse in rejo domačih in malih živali (perutnina, kuni itd.); upeljene in v prahu ter stresene po tleh odstranjuje vsake vrste golazen; zavrete in posušene nadomestujejo industrijske preparate za čiščenje aluminija; voda, v kateri so vrele, pa je odlično sredstvo za čiščenje srebrnine in belih metalov.

Tudi sir plesni. Da ga ohranite, ga ovijte v vlažno krpo, katero prej namočite v kisu.

Da vam ne potrnijo roki, kadar čistite zelenjavo ter se ukvarjate s sadjem, si ju namazite od časa do časa z limonovim sokom; da se izognete neprijetnim in čestim urezom v palec, ga imejte pri delu vedno ovitega.

S štajerskega

V Vojniku pri Celju so imeli pred kratkim dve prireditvi. Otrošičkom so pripravili veselje ob zaključku otroškega vrta. Otroci so se peljali na okrašenih vozovih skozi trg, zvečer pa je bil vaški večer. V Vojniku imajo tudi od časa do časa kinopredstave.

V Mariboru je umrla 78letna Adolfin Petek. Na Dunaju je umrl 51letni Pg. Fran Ambrožič. Njegov brat je bil do leta 1919 glavni urednik »Maribor Zeitung«.

V Zalcu so imeli pred dnevi prireditve, na kateri se je zbralo nad 500 ljudi.

V Medvedjem selu sta se poročila Polde Strašek in Matilda Jančič iz Cadrama.

V Savinji je utonil 29letni rudar Justin Polenik.

Za veličino nemške zmage je padel Alojz Robnik iz Maribora. Njegove zemске ostanke so pokopali v soboto ob veliki udeležbi Mariborčanov.

S hrvaškega

Poglavnik je 14. t. m. sprejel v posebni avdienci finskega poslanika dr. Onni Talasa in se z njim dalj časa prirčno razgovarjal.

Vsi dijaki, ki so letošnje leto končali srednje šole, se morajo takoj javiti vojaški oblasti zaradi novačenja.

Rudarji iz Rudnika Kakanj so zadnje čase zbrali med seboj 27.000 kun in jih poslali Poglavniku, ki naj razpolaže s tem denarjem. Tako so skromni rudarji dokazali svojo visoko državljansko zavest.

Po vseh hrvaških mestih so priredile kulturne organizacije »Dneve hrvaške knjige«.

V zagrebški stolnici so temeljito popravili orgle. Orgljam so zdaj dodali še četrti manual in 15 novih registrov. Zdjaj cenijo stolne orgle na 7 milijonov kun. Zagrebške stolnične orgle je postavila leta 1885 velika in znana nemška tiskarica Walcker iz Ludwigsburga, ki je postavila tudi znamenite orgle petrograjskega konservatorija, dalje koncertne orgle v Bostonu, glasovite orgle v Berlinu, Barceloni in Filadelfiji. Po sodbi strokovnjakov so zagrebške orgle ene najboljših v Evropi. Ze leta 1913 so orgle lepo prenovili in izpopolnili.

S. S. van Dyne:

ZAGONETNA SMRT

KRIMINALNI ROMAN

GOSPODA BENSONA

Bil sem zloben da sem začel sumiti, dela njegovih velikih grehov?... Bil sem tako zloben, da sem začel sumiti, da mora biti v življenju tega Odiseja neka Kalipsa, ko nam je dejal, da se je bil ustavil v New Yorku samo zato, da nekomu reče »na svidenje«. Kadar se kak tak človek, kakor je Pflyte, izogiba, da bi točno povedal, ali je bila tista oseba možka ali ženska, je treba brez nadaljnega reči, da je bila to prav gotovo ženska. Zato sem ti tudi svetloval, da pošlji kakšnega vrlega možakarja v Port Washington, da malo poizve, kako je kaj z njegovim izvenzakonskim življenjem in udeleževanjem. Prepričan sem bil, da je moral imeti neko dobro prijateljico. Poleg tega pa sem si tedaj, ko se je zazdelo, da tisti zavitek, v katerem je moglo biti samo jamstvo, ni nič drugega kot katilica draguljev, ki jih je videla Bensonova hišna, radovedna kot vsaka ženska, mislila: Preslepljena dušičina našega dobrega Leandra je temu človeku posodila svoje dragulje, da bi ga rešila zapor! Tudi se nisem zmotil, ko sem pomislil, da je on najbrž nekoga štiti, ki je razlagal tisto zadevo z nakazilom. Čim smo od Tracuja zvedeli za ime in naslov to ženske, sem prav tak sklenil dogovoriti se z njo za sestanek... Komaj

sem zagledal pred seboj gospo Banning, sem se že prepiral, da se nisem bil zmotil, kajti brž sem spoznal, da je to čustveno bitje, ki je pripravljeno odstopiti tudi svoje dragulje, ves svoj zaklad. Ko smo prišli k njej, ni imela na sebi prav nobenega dragulja več, toda takšne ženske, kakršna je ona, so navadno kar obložene z dragimi kamni, tudi če je njihova shramba prazna. Ni mi preostajalo drugega kot pripraviti jo do tega, da spregovori.

»Če vse to upoštevamo, moramo reči, da si se sijajno odrezal! ga je pohvalil Markham.

Vance se je poklonil.

»No, no, nikar preveč! Toda povej mi, ali ti ni mogoče kramljanje z gospo le nekoliko razbistri misli?«

»Res ne mislim,« je odgovoril Markham, »da bi bile prej tako zmedene. Banningova je končala na ta način, da se je vrgla v tvoje naročje. Mislija je, da je bil Pflyte prišel v New York tisto jutro po umoru, ter nam je odkritosrežno povedala, da mu je bila prejšnji dan popoldne telefonirala, da je Benson odnesel dragulje domov. Pflyte je torej to vedel in je bil okrog tiste ure, ko je bil Alvin Benson umorjen, tam. Dragulje so izginiti in Pflyte je skušal zabrisati tisto noč sledove za seboj.«

»Mar misliš,« je odvrnil Vance, »da je Alvin Benson povedal svojemu bratu resnico glede tistega zavitka? Sicer pa je šlo za precej umazano zadevo in bi mu bil major verjetno povedal za svoje dejanje.«

Kar je major Benson povedal upravniku, je samo potrdilo Vancejeve domneve. Markham je majorju razodel, da smo bili pri Pauli Banning in imeli na njenem stanovanju z njo razgovor, ter je vztrajal zlasti pri zgodbi o fliših draguljih, ker je upal, da bo major sam od sebe začel govoriti o zavitku.

Toda major je Markhamu samo poslušal ter se šudil, pri tem pa ga je vedno bolj grabila jeza.

»Bojim se, da me je Alvin varal,« je nato dejal, »in žal mi je, da se mi

je porodila takšna misel zdaj, ko ga ni več med živimi. Toda resnica je, da je gospodična Hoffmanova danes jutraj, ko mi je pripovedovala o tistem pisemskem ovitku, tudi omenila nek majhen zavitek, ki je bil poleg tistega pisma v Alvinovi blaginji. Prosil sem jo, naj pri svojih razgovorih, ki bi jih uetgnila imeti o tej stvari, nikomur ničesar ne omenja o tistem zavitku. Vedel sem, da so bili v zavitku dragulji gospe Banningove, mislil pa sem si, da bi ta stvar, če vam pride na uho, vso zadevo le še bolj zamotala. Alvin mi je bil pravil o neki vrsti rubežni, ki naj bi se izvedla v hiši gospe Banningove, in da je vprav spričo tega Pflyte odnesel dragulje ter ga prosil, naj jih spravi v blaginjo.«

Med potjo v urad okrožne uprave je Markham prijel Vanceja pod roko in dejal z nasmehom:

»Kar zavidam ti, da imaš toliko sreče v svoji vlogi preroka.«

»Mislim, da res! Kaže torej, da se je pomilovanja vredni Alvin odločil umreti z lažjo na jeziku, ne?«

»Na vsak način je major nehotel do dal verigi dokazov proti Pflyteju nov blen.«

»Zdi se mi naravnost zbiralec takšnih členov,« je pripomnil Vance. »Kaj pa je s tistimi domnevmami glede gospodične St. Clairrove in Leacocka?«

»Nisem jih še povsem ovrgel, če je to tisto, kar hočeš vedeti,« je resno odvrnil Markham.

Ko ste odšli iz urada, je prišel sem Leacock in hotel govoriti z vami. Ko je zvedel, da vas ni tu, je telefoniral na ravnateljstvo, odkoder so ga zvezali z menoj. Sporočil mi je, da bi rad nujno govoril z menoj o neki zelo važni zadevi. Takoj sem skočil sem. V čakalnici sem našel Leacocka. Čim sem vstopil, me je poklical k sebi in mi dejal: »Prišel sem se javiti, jaz sem tisti, ki se umoril Benson.« Swacker je vzel na zapisnik Leacockovo priznanje in etetnik je potem tudi podpisal, kar je pribral. Poglejte,« Ponudil je Markhamu na stroji popisan list papirja.

Markham se je vsedel. Poznalo se mu je, da so ga zadnji dnevi precej utrudili.

»Bog bodi zahvaljen! Zdjaj je konec našega gorja,« je globoko vzdihnil.

Vance ga je opazoval.

»Jaz pa se bojim, da se je naše gorje šele dobro začelo,« je pomisljal.

Ko je Markham tisto priznanje prebral, ga je izročil Vanceju. Ta si ga je z vso pozornostjo ogledal, na njegovem obrazu pa se je bralo, da temu, kar je bilo napisanega na papirju, ne verjame dosti.

»Se vam zdi čudna ta listina, gospod Vance? ga je vprašal Heath, ki je bil ves razigran.

»Gospod narednik, če bi vi vedeli, kako čudno je tole priznanje, bi se vam zazdelo, da ste znoreli,« ga je ošvrknil Vance. Potem pa se je obrnil k Markhamu in nadaljeval: »Jaz vsaj ne pripišujem kakšne posebne važnosti tej listini. Kvečjemu bi nam lahko služila, da pridemo prej do resnice.

Jesenske plodove moramo izrabiti

Ljubljana, septembra. Ze zlepa ni bila kaka jesen v naših krajih tako bogata vsakovrstnih plodov kakor je letošnja. Kakih 25 let je tega, kar smo videli, kaj pomeni pri nas jesen z vsem svojim bogastvom, samo, ako je leto ugodno. L. 1917. je na primer sijajno obrodila vinska trta in do letos se še noben star dolenski vinogradnik ni mogel pohvaliti s tako izvrstnim pridelkom, kakor je bil tedaj, predzadnje leto bivše svetovne vojne.

Letos kaže vinska trta v Ljubljanski pokrajini prav tako izvrstno, samo eno napako ima — z razliko z l. 1917 — premalo pridelka bo. Lani je bilo na naših trslih in braidah dovolj grozdja, toda mošt je bil slaboten in seveda tudi vino. Letos je pa narobe: malo grozdja — zaradi dolge zime in ostre pomladi — toda kar ga je ostalo, bo dalo piščo, o kateri bodo dolenski očanci še dolgo govorili.

S sadjem je zopet drugače: lani ga je bilo kar malo in je šlo za visok denar. Letos ga je tako obilo, da ga bodo mogli kmetje zlahka mnogo posušiti, marsikaj pa tudi predelati v sadne sokove, celo v žganje. Boljše seveda napravijo tisti, ki poskrbe zase, za svojo družino in za trg, ako ga posuše. Brez sadjeveca in sadnega žganja bomo že prebili, krhli pa nam bodo izvrstno služili kot dodatek k hrani ali pa kot hrana sama.

O žetvi poznih naših jesenskih žit, kakor prosa, koruze, ajde in poprej še ovs, smo že poročali. Za ajdo je zanimivo, da je letos, ko je cvetela, nudila izvrstno pašo čebelicam, kar se že več let nazaj ni zgodilo. Cvetela in medila pa je ob pravem času, tako da so mogle čebeli ob pravem času na pašo in znositi domov dovolj sladke strdi. Hkrati je letos lepo medila tudi hoja, ki je dala čebelicam tudi dovolj strdi. Naši čebelarji morejo biti torej po dolgih letih enkrat zadovoljni s pridelkom svojih čebelic.

Pa ne samo poljski pridelki in ne samo uspehi čebelic ter obilna letina sadja, tudi drugi, manj upoštevani, pa važni plodovi so letos bogato obrodili. Za žir smo poročali, da bo letos vrzel obilno: žir moramo uporabljati predvsem za olje. Znano je, da je žirovo olje brez duha, zelo mastno, sploh najfinejše olje kar ga poznamo. Lani v naših gozdovih ni bilo niti toliko žira, da bi ga otroci nabirali, letos pa je to obratno: toliko ga je, da bo treba mnogo rok, preden vsega poberejo.

Tudi želod in divji kostanj bosta, oziroma sta že, bogato obrodila. Želod in divji kostanj prideta predvsem v poštev kot izvrstno hranivo živini, seveda, poprej ga moramo sušiti, luščiti in tudi prekuhavati, oziroma namakati, da postane užitno za žival, zlasti za prašiče.

Za žlahtni kostanj je že sedaj gotovo, da

bo obrodil bogato, kakor še nikoli. Vendar bodo imeli Ljubljanci od kostanjevih nasadov na Golovcu in Rožniku bolj malo koristi. Lani so preveč debelih vej oklestili, letos pa dosti drevia posekali. — Toda, kjer so še ostala kostanjeva drevesa, tam bo žlahtni kostanj vrzel bogato in marsikatera družina bo imela v kostanju izvrstno nadomestilo za kruh, vsaj nekaj dni. Toda kostanj je treba obirati, kadar je zrel, dokler je še mlečen, ne zaleže nič, le motnje povzroča v prebavi.

Po naših ograjah in grmovju raste mnogo gloga. Plodovom gloga pravimo »medvedje hrustice«. Gospodarsko ta drobnji plod ne pomeni nič, sedaj, ko je povpraševanje za pičo perutnino, pa bi le utegnil nekoliko zaleči. Pomešati ga je treba med otrobo ali med drugo pičo, seveda dobro pomečkanega, kokoši in rabe ga bodo rade žrle.

Leska dozorj navadno o sv. Mihaelu, torej bi letos šele čez teden dni. Kakor pa poročajo s podeželskih krajev, so lesko skoraj povsod že obrali. Kier pa je še kaj ostalo plodov na njej, naj ljudje lesnike skrbno hranijo. Letos ne bodo lesniki, ki so prav tako bogato obrodili, samo za poslaščico otrokom, kakor je bilo dosedaj v navadi, temveč kot izvrsten nadomestek — za pravo kavo. Kava, skuhana iz praženih lesnikov, je prav tako okusna in prav tako dišča, kakor iz pristnega kavnega zrnja, le kofeina nima, torej je v tem še njena prednost. Kavo iz lesnikovih jedrc so naši predniki poznali še poprej, preden so iz Brazilije dobili pristno kavo, ki je sedaj seveda ni.

Tudi sadu dreva ni zametavati. Drenovi grmi se letos šibijo pod drenuljami, tako namreč pravimo drenovemu plodu. V jeseni je drenulja prav tako okusna kakor češnja v zgodnjem poletju. Zrele drenulje so tudi izvrstne za vkuhanje, zahtevajo celo manj sladkorja kakor druge sadje.

Jesenske plodove, ki smo jih morda včasih zametavali, ali pa jih prepuščali le otrokom, bomo torej letos znali tudi koristno uporabiti!

Z Gorenjskega

Oddaja sadja na Gorenjskem. Da se zagotovi preskrba prebivalstva na Gorenjskem s sadjem in sadnimi proizvodi v letošnji zimi, morajo posestniki, ki imajo sadno drevje, oddati sadje. V ta namen dobe od občine predpis oddaje določene množine namiznih in industrijskih jabolk, hrusk, češpelj in orehov. Dokler posestnik ni oddal predpisane množine sadja in dokler se ne izkaže s potrebnim potrdilom, ne sme prodajati sadja drugim. V posameznih krajih so posebne zbiralnice. Da se prevzem olajša, morajo kmetje sadje tudi sortirati po navodilih teh zbiralnic. — Gorenjci, zbirajte sadje, pod tem naslovom pa pojasnjuje tehnik pomen zbiranja sadja. Vsi, ki uživajo varstvo Reicha, posebno Gorenjci, katerih domovina je bila zaradi hitrega posega nemške oborožene sile obvarovana vojnih strahot, bodo h končni zmagi prispevali, kar največ zmorejo v tem prehranjevalno tipičnem primeru. Kopičenje sadja je prepovedano. Izdelava jabolčnika je prepovedana.

V Kranju so priredili mladi pevci iz Dujana za uvod prireditve posebno pevsko prireditev.

V prisotnosti okrožnega načelnika in drugih odličnih osebnosti je položil gauleiter dr. Rainer venec na grob okrožnega živnozdravnika Bedenka. Gauleiter je imel na pokojnikovem grobu tudi poslovljen govor o veličini borbenosti tega navdušenega narodnega socialista, ki je prištel med žrtve borbe za veličino nemške zmag.

V mladinskem taborišču ob Vrbskem jezeru je taborilo nad 100 gorenjskih deklic. Bile so v kopalnišču Ribnici. Vseh udeleženk je bilo nekaj nad tisoč. Nekatera dekleta so bila že drugič v takem taborišču. Vezbale so v telovadbi in plavanju.

Smrt voditelja upornikov, pod tem naslovom poroča gorenjski tehnik, da je bil na Jelovici ustreljen Jože Gregorič iz Jesenic, znan pod lažnim imenom Gorenjc. Bil je vodja upornikov. Z njim so ustrelili še 32 upornikov, 8 pa ujeli. Gregorič je bil zasnovatelj atentata na Bedenka v Kranju ter je vodil napade na Kropo, Ribno, Podnart in Bohinjsko dolino.

V Črebru je popravil lahkoatlet Hardmo svetovni rekord na 7 anglešk. milj za 30 sekund. Dosedanji prvak je bil Mikaelson.

4. oktobra bo boksal v Bukarešti italijanski boksaer Bondavalli. Nasproti mu bo stal Rumun Popescu. Istega večera se bosta borila v ringu tudi Italijan Morabito. Nasproti mu bo stal rumunski prvak v mušji težji.

V italijanskem tenisu so zdaj že prišli do finalnih tekem. Pri gospodih sta se plasirala v finale Del Bello in Cucelli. Tekma med njima je trajala pet setov in jo je Del Bello odločil v svojo korist. Rezultat je bil Del Bello-Cucelli 4:6, 4:6, 6:4, 6:3, 8:6. — Pri damah pa sta prišli v finale Bossi in Sandommo. Zmagala je Bossijeva v dveh setih po 6:2 in 6:0.

Nagrada ob priliki rojstva dvojčkov

Visoki komisar je iz Pucelovega sklada podelil zakonec Pintar Jožetu in Mariji iz Zlebiča št. 23, občina Ribnica, ob priliki rojstva dvojčkov nagrado v znesku 600 lir.

Ljubljana

Koledar

Danes, sredo, 23. septembra: Tekla, d. m. Cetrtek, 24. septembra: Marija r. j.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20, mr. Murmayr R., Sv. Petra c. 78.

Italijanski kulturni inštitut vabi svoje članke, da dvignejo v pisarni Inštituta bone, na podlagi katerih dobijo potem pri dnevni blagajni v operi sedež za petkov simfonični koncert v proslavo skladatelja Rossinija.

Načrti letošnje koncertne sezone, ki jo prireja Glasbena Matica, predvideva več intimnih koncertov, ki se bodo vršili v mali filharmonični dvorani. Prvi intimni koncert bo v ponedeljek, 28. t. m. ob pol 7 zvečer. Spored bosta izvajali na dveh klavirjih pianistki Marta Bizjak-Valjalo in Silva Hrašovec. Na spored so dela naslednjih skladateljev: Longo, Grieg, Reinberger, Tomc in Rahmaninov. Na koncertu se danes opozarjamo. Predprodaja vstopnic se že vrši v knjižarni Glasbene Matic.

Drago Marijo šijanje je eden naših najvidnejših, najpomembnejših in tudi najbolj rutiniranih orkestrskih dirigentov. Že več let deluje v naši sredini in pod njegovim vodstvom se je vršilo že lepo število simfoničnih koncertov, k so se odlikovali po prvovrstni izvedbi in po izredno spretno sestavljenem koncertnem sporedu. Precej zaslug si je pridobil dirigent šijanje tudi za našo izvrstno simfonično glasbo, katero propagira z vso ljubeznijo in vztrajnostjo. — V novi sezoni bo nastopil prvi kot dirigent simfoničnega orkestra na proslavi skladatelja Rossinija, ob priliki 150. letnice skladateljevega rojstva. Izvajal bo iz ključno le Rossinijeva dela. Koncert bo v petek 25. t. m. ob pol 7 zvečer v opernem gledališču. Predprodaja vstopnic pri dnevni blagajni v operi.

Prijazna opozorila slaščičarjem, naj svoje goste ustno in z napismi opozarjajo, da je prepovedano metati vrečice za sladoled na ceste, ker so v bližini vseh slaščičarni koški za smeti, kljub temu ni bilo vidnega uspeha. Prav tako nam ni znana slaščičarna, ki bi sama pometala hodnik in ceste vsaj v svoji bližnji okolici. Zaradi ugleda mesta Ljubljane je bila mestna občina naposled prisiljena k strožjim meram, da je pred slaščičarne in sploh pred prodajalne sladoleda poslala svoje uniformirane policijske stražnike z naročilom, naj površne goste slaščičarn navajajo k redu. Marsikomu bo seveda neprijeten stražnikov opomin, naj na tla vrženo vrečico spet pobere in nese v košek za smeti, še bolj neprijetne bodo pa posledice kršenja cestnega policijskega reda. Vrečice za sladoled bodo sicer s hladnim vremenom same izginile s ceste, zato bodo pa mestni stražniki imeli več časa za nadzorovanje ljudi, ki mečejo tramvajske vozovnice, olupke in druge odpadke na ceste. Mestni fizikat ima namreč na razpolago več stražnikov samo za nadzorstvo snage po cestah in sploh za nadzorstvo zdravstvenih prestopkov, še več stražnikov je pa pridelenih mestnemu tržnemu uradu za vzdrževanje reda na trgu in za odpravo tržnih prestopkov, ki seveda tudi pazijo na snago pred raznimi lokali.

Ravnateljstvo IV. moške realne gimnazije v Ljubljani obvešča starše onih učencev, ki so se javili k sprejemnemu izpitu na tem zavodu, da bo sprejemni izpit dne 28. in 29. septembra in ne 25. in 26., kakor je bilo javljeno poprej. Začetek izpitov je ob 8 dopoldne in ob 15 popoldne. Učenci naj prinesejo s seboj pisalno pripravo in dve poli črtanega papirja.

Delna preselitev okrajnega glavarstva v Ljubljani. Javno se razglašja, da se je del uradov okrajnega glavarstva v Ljubljani preselil iz Hrenove ulice št. 11, v Beethovno ulico št. 7, in sicer: Komisar okrajnega glavarstva s predsedstvenim pisarno, pravni referentje, kmetijski referat z okrajnim prehranjevalnim uradom, ter glavna pisarna. V Hrenovo ulico št. 11 so se preselili: Tehnični razdelek iz Beethovne ulice št. 7, gozdarski in šolski referat iz Hrenove ul. št. 17. V Hrenovi ulici št. 11 ostanejo tedaj do nadaljnjega naslednji referati: gozdarski, šolski, veterinarski in zdravstveni referat ter tehnični razdelek.

Ljubljansko gledališče

Opera:

23. sept., sredo, ob 17: »Baletni večer«. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.
25. sept., petek, ob 18.30: »Rossinijev festival«. Izven. Cena od 24 lir navzdol.
26. sept., sobota, ob 17: »Sevski brivci«. Izven. Cene od 24 lir navzdol.

Sai quando si chiude la Lotteria?
Ali veš
Kdaj se zaključi Loterija?

Fra pochi giorni e cioè domenica 27 a mezzanotte si chiude la vendita dei biglietti della Lotteria di Merano. Sei ancora in tempo a iscriver il tuo nome fra i concorrenti alla prossima distribuzione di milioni. Ma fallo oggi stesso perchè fra pochi giorni sarà troppo tardi!

V nekaj dneh, t. j. v nedeljo 27. o polnoči, se zaključi prodaja srečk Loterije di Merano. Se imaš čas, da vpišeš svoje ime med tekmovalce za bližnje razdeljevanje milijonov. Stori to še danes, kajti v nekaj dneh bo prepozno!

Loterija di Merano podaril milijon
onemu, ki kupi srečko za 12 lir do 27. septembra o polnoči

Per l'acquisto dei biglietti rivolgersi all'Intendenza di Finanza, Trieste, rimettendo L 12— per ogni biglietto, più le spese postali.

Srečke lahko kupite pri: Intendenza di Finanza, Trieste, s tem, da nakazete tjakaj L 12— za vsako srečko in poštne stroške.

V. HEISER

104

Zdravnik gre križem svet

Turčija, Sirija, Palestina, Malezija, Siam, Indokina, Java, Sumatra, Filipini in Kitajska so vse močno prizadete po malariji.

Kar zadeva Evropo, se je bolezen v poslednjih časih spet razvnela po Angliji in v Holandiji. Do hudih splošnih okuženj je prišlo med svetovno vojno in po njej v Macedoniji, Srbiji, Rumuniji in Rusiji. Grčija in Italija sta močno prizadeti, a na Danskem in Norveškem je malarija skorajda nepoznana. Ni lahko pojasniti, zakaj nekateri kraji malarije sploh ne poznajo in zakaj v drugih, kjer so bili pred njo docela varni, nenadoma izbruhne. Penang je bil popolnoma zdrav, doktor niso prišli tja Angleži l. 1786, na kar se je malarija tamkaj močno ugnedila. Izsekavanje pragozdov in odkrivanje stoječih mlekuž ne bo zadostna razlaga za to. Čile in Barbados nista poznala malarije vse do l. 1927, ko so nastopili prvi primeri.

V Združenih državah je malarija danes omejena zvečine le na južne kraje; proti severu sega do Wisconsin. Ko so prihajali prvi naseljenci, se je precej pšposlošila v Connecticutu, kasneje je izginila, a se s prihodom

italijanskih naseljencev, ki so napolnili zapuščene tovarne, znova pojavila. Leto za letom je malarija v Ameriki popuščala. Iskreno pa moramo priznati, da je na jugu še močno razširjena. Zaradi slabe izsušitve so železniški nasipi in v poslednjih časih še velike avtomobilske ceste imenitna klotišča za komarje, vrh tega pa je treba omeniti še nevarnost, ki jo predstavljajo stoječe vode.

Ker je bila naloga »Mednarodnega zdravstvenega odbora«, da skrbi za javno zdravje, tako da bi zdravstveni osebki dobili delež denarnih sredstev za svoje potrebe, in ker so predavanja ter dokazovanja o nevarnosti črvenih zajedalcev že začela roditi uspehe, je imela malarija za nas čedalje bolj važen pomen. Izdelali smo si načrt, po katerem smo najprej preučevali pogostost bolezni ter življenjske navade in razploditev odgovornega komarja, ki smo ga hoteli uničevati že v obliki ličinke. Naše upanje pa je bilo, da bomo naposled vrgli v boj tako poceni sredstva da bodo dosegljiva vsem siromašnim ljudskim slojem.

L. 1916 je Mednarodni zdravstveni odbor v Crossetu v Arkansasu podal

dokaz, kako je mogoče kak trg rešiti malarije s skromnimi stroški, s tem da so odpravili komarje. Ko je ta prvi poskus uspel, je naše delo čedalje bolj naraslo, dokler nismo l. 1921 začeli s splošnim napadom proti tej hudi bolezni.

Malarija je bila tako zamotana zaradi zapletenih vprašanj o mrčesu in žuželkah, ki so bile v zvezi z njo, da je spopetka po svetu vladalo mnogo nasprotij. Mnoge zamisli in številni nauki so bili kmalu postavljeni čisto na glavo. Morali smo raznim vrstam komarjev dati nova imena, ker se je naše znanje že toliko razširilo, da smo morali natanko razločevati. Napredek v boju proti malariji ji je bil mogoče le po opisovanju. Zelo težavno preučevanje je že bilo, če smo hoteli določiti, kakšne bolezni prenaša ta ali oni komar in na katerem kraju. Poleg malarije komarji prenašajo še rumeno mrzlico in krvne zajedavce.

Na Filipinih je bilo trideset raznih razredov vrste anopheles, na Luzonu pa ena in dvajset, a od teh sta bila le dva razreda važna kot prenašalca bolezni. — Vrh tega pa je bila neka določena vrsta nevarna v eni pokrajini, v drugi pa docela nedolžna. V Bataviji na otoku Javi, kjer so zemljepisne in podnebne razmere skoraj ravno take kakor v Manili, je strahotno malarijo razširila ista vrsta anopheles, ki je bila v Manili popolnoma nedolžna. V južnih morjih pa

je bilo še bolj zagonetno to, da je malarija prav hudo razsajala na Novih Hebridih, dočim je ni bilo v sosednji Novi Kaledoniji, ki je bila z njo v stalni zvezi in kjer se Francozi niso prav nič zmenili za kako zdravstveno zaščito.

Hudo je malarija razsajala v Aziji in bolj ko si se oddaljal od nje, tem manjša je bila. Zastopnik Rockefellerjeve ustanove v Siamu, dr. Milford E. Barnes, je tamkaj našel štiri in trideset različnih vrst komarjev. — V vzhodni holandski Indiji jih ni bilo toliko; na holandski Novi Gvineji pa samo tri ali štiri vrste, v avstralski Papui ena, dočim na Fidžijih, kjer so komarji vrste culex letali okrog kar v rojih, komarjev vrste anopheles sploh ni bilo.

V Evropi so dolgo časa menili, da je komar s pisanimi krili, imenovan »maculipennis«, edini zastopnik vrste anopheles, ki prenaša malarijo. Vendar pa je v vsem vprašanju ostalo še dosti nejasnosti. V eni italijanski pokrajini na primer, kjer so imeli velike roje vrste »maculipennis«, malarije sploh niso poznali, dočim so isti komarji v drugih krajih širili močvirsko mrzlico. Končno pa je nekemu upokojenemu zdravstveniku, po imenu Faleroniju, prišlo na misel, da si natančneje ogledal komarjeva jajčeca. Namesto enega je odkril pet različnih vrst razreda »maculipennis«,

Nadaljnje raziskave so dognale, da od teh nekatere vrste prenašajo malarijo, druge pa ne.

Poznejša raziskovanja v Italiji niso tako napredovala, kakor bi morala, ker je bilo zelo težko najti okužene komarje po spalnicah, kjer se navadno skrivajo. Navadno je le štiri odstotkov vrste anopheles v neki pokrajini okuženih, a če je soba temna, ostane komar, potem ko se je naskral krvi, skrit v njej do naslednje krvne pojedine. Če je v taki spalnici bolnik, ki trpi za malarijo, je verjetnost obolenja ostalih družinskih članov običajno mnogo večja, kakor verjetnost okužbe po komarjih v istem kraju.

Dr. L. W. Hackett večak za malarijo in zastopnik Rockefellerjeve ustanove v Italiji, je v spalnici neke italijanske družine, kjer so bili vsi člani bolni za malarijo, polovili tisoč komarjev ter odkril, da so se vsi ti predstavniki vrste anopheles hranili izključno le s krvjo krvjo. Vsi so mislili, da se preživljajo na škodo hišnih prebivalcev, v resnici pa so se le zatekali tja v varno zavetje, po tem ko so se na živini naskrali.

Komarja vrste anopheles ne najdemo v krajih, ki ležijo višje ko 1000 metrov; na Filipinih jih že v višini 600 metrov ni več, razen redkih izjem. Na Maleziji pridejo do 1500 m, na Madagaskarju do 2000 m in na Himalaji do 2700 m višuko.

Kdo je v zraku: padalec ali svetilna bomba?

Pojasnilo madžarskega generalštaba v zvezi z zadnjimi sovjetskimi letalskimi napadi

Madžarska uradna agencija obvešča javnost o odredbah, ki jih je izdal generalni štab kot nekako obvestilo, kako naj se ljudstvo ravna v primeru novih letalskih napadov na madžarske kraje. Pojasnilo se glasi:

Zaradi pravilne presoje letalskih napadov, ki jih je treba pričakovati, mora javnost o padalcih vedeti gotove stvari. Dosedanja obvestila o tem, da so ljudje tu pa tam videli sovražne padalce, so se izkazala za zmotna. Ljudje so zamenjali padalce s padali, s katerimi spuščajo svetilne bombe.

Na splošno se je treba ravnati po naslednjem: Padala so, kakor je vsem znano, dežnikom podobne priprave iz platna ali svile v premeru 8 do 10 metrov. Z roba tega polkrožnega klobuka gredo v obliki stožca 4 do 5 metrov dolge vrvi, ki so spodaj privezane na nekakšno stremo, na katerem visi padalec, ki ga je po njegovi obliki mogoče opaziti še ko je zelo visoko.

Padalo svetilne bombe je po svoji obliki zelo podobno padalu, s kakršnim se spusti na zemljo padalec-vojak. A pri njem visi kak meter visoko nad stremenom na vrvi pravilna gillindrasta pločevinasta posoda, ki ima na spodnji strani žaromet. Taktika dosedanjih letalskih napadov je bila v tem, da so prva sovražnikova

letala vrgla svetilne bombe, tista, ki so priletela za njimi, pa so z velikih višin spustila na razsvetljene cilje rušilne bombe.

Svetilne bombe padajo prav tako počasi, kakor padala in jih površni opazovalci kaj lahko zamenjajo s padalci.

Iz gornjega se jasno vidi, da je v temi opazljeno padalo samo padalo svetilne bombe. Nikakor ga ni mogoče zamenjati s padalom, s kakršnim se spuščajo na zemljo sovražni vojaki, kajti sovražnik gotovo nima namena, da bi izdal, kje so njegovi padalci. Na drugi strani pa so te njegove zračne sile tudi varnejše, če se spuste na zemljo tam, kjer ni v bližini nobenih bivališ.

Padalo varno drži padalca v zraku le toliko časa, dokler ga teža, ki je obešena nanj, vleče k tlu. Čim padalec doseže tla, padalo pade skupaj. Isto se zgodi, če padalec prileti na drevo ali na stredo kakšne hiše, pri čemer je seveda v nevarnosti, da se kam nabode ali da mora s strehe skočiti na tla in se pri tem morda ubije.

Kljub vsemu temu pa je treba posvetiti opazovanju padalcev večjo pozornost, kajti zaradi zračnih tokov se kaj lahko pripeti, da padalec, ki so bili namenjeni kam zunaj na slabo obljudeno ravnino, zaneše nad kakšno mesto in da potem padejo na zemljo.

Pretrsljiva zgodba o japonskem ladijskem kurjaču Tri dni je plaval lačen po Tihem oceanu

Junak tega kratkega dejanja, ki se je odigral ob robu vojnega pozorišča v Vzhodni Aziji, nima nobenega imena, vsaj japonski časopis mu ga ne daje — tako začena svoje zanimivo poročilo iz Tokia nek italijanski časnikar, ko popisuje pretresljive dogodivščine japonskega kurjača na neki ogledniški ladji, ki je dan za dnevno opravljala svojo službo na Tihem morju. — Na takšnih majhnih ladjah — nadljuje časnikar — ni lahko izvesti večjih junaških dejanj. Če ogledniško ladjo preseneti sovražnik, je vsak odpor brez haska in se konča na dnu morja.

Srečanje z Amerikanci

Služba kurjačev na ogledniških ladjah poteka zelo enolično. Kurjači redkokdaj vidijo nad seboj nebo, ki se ponosno razprostira nad neizmernim oceanom. Le iz povelj, ki jih dobivajo, si lahko vsaj približno ustvarijo sliko, kakšen je tedaj položaj, v katerem so. Če zvočnik nenadno sporoči povelje: »Polno paro!«, šele tedaj kurjači, ki jim pot obliha čelo od naporne dela, vedo, da je sovražnik blizu. Kje je in kakšna je njegova moč, tega kurjači, ki se vedno drže spodaj v ladjinem trupu, nikdar ne zvedo.

Nenadno nekaj zahrešči in ladjo strese silovit sunek. Posadko v ladjinem trupu z vso silo vrže proti železnim vratom, voda začne teči izpod krova ter vdira v notranjost ladjice, kakor iz neke razpoke ob strani. Tudi tla, se zdi, da so nenadoma postala rešeto, kajti se začne žuboreti pod nogami. In tedaj se ladja začne nagibati.

Ven iz ladje, se zasliši novo povelje in potem še enkrat in še tretjič. Oglednico je moral zadeti izstrelak iz sovražnikovega topa ali bomba iz zraka. Prvi kurjač skoči po ozkih železnih stopnicah na krov. Hladna sapa mu zapihva v razgreto in prepoteno, od dela zamazano čelo, ko stopa na krov. Kje je sovražnik? Tam daleč, čisto na obzorju se vidi sovržnikove ladje, in preden si kurjač more ogledati, kam je zadel prva granata, ga že vrže kakor s kakšnim vzmetom v velikem loku v morje. Zdelo se je, kakor da bi na ladjin krov udarila težka pest. Kurjaču se rdeče posveti pred očmi in že je v vodi. To je vse. — Vse? Ne!

Sto milj od življenja

Šele ko je bil v morju, se je zavedel, kaj se je zgodilo v tem trenutku. Druga granata je razklala majhno, komaj 150 tonsko ladjo na dva konca. Nekajkrat sta se še pozibala nad modro morskno globino, a le za nekaj sekund, kajti takoj nato sta že izginili v velikih vrtilincih v globino. Morje je bilo videti spet čisto tiho in samotno, kakor da nikdar ni bilo na tistem mestu kakšne ladje. Kurjaču ni mogel več videti dima iz dveh torpedov, kajti preniko je bil v vodi. Valovi so mu zakrivali

razgled. Nad njim se je bliščalo sijajno nebo, nad morsk gladino pa pihal vetrič — to je bilo vse, kar je kurjač mogel zaznati. Šinila mu je v glavo misel, kako bi bilo, če bi ne pretrgoma štiri dni in štiri noči plaval v smeri proti vzhodu. Tako daleč je še bilo do kopnega. Odlučil se je torej, da se bo skušal rešiti s plavanjem, čeprav je bil sredi oceana.

Morda je še kakšnih sto milj od obale, od življenja? Kdo naj bi ga bil mogel najti sredi neizmernih voda? Kdo naj bi ga prišel iskat? Koliko časa bo zdržal, če bo tako plaval po morju? Morda dva dni, toda le pod pogojem, če bi imel hrano. On pa je ni imel. Morda bo moral umreti od žeje sredi vode. In takšna smrt bi bila, kakor pripovedujejo mornarji, najstrašnejša smrt, ki si jo more človek predstavljati.

Nenadno pa zasliši neke

čudne glasove na vodi

Dva njegova tovariša sta plavala ne daleč od njega. Klicala sta mu, v katero smer naj plava. Nekaj se je pozibavalo na vodi. Kos lesa, ki je odletel od razbite ladje, ali kaj. Dobro ni mogel razločiti. Kurjač plava in plava proti tistem predmetu. Vedno bližje mu je. Bil je to zaboj, poln evropega korenja in krompirja. Vsi trije plavalci so se oprli vsak z eno roko tistega zaboja ter si začeli tešiti želodce, medtem pa jih je morje premetavalo sem in tja.

Brž so se vsi trije sporazumeli, v katero smer je treba plavati, če hočejo priti čim prej do obale, morda do kakšnega otoka. Na kurjač je plaval naprej. Potekala je ura za uro in vlegla se je noč. In po tej dolgi, kot cela večnost dolgi noči, se je slednjič začelo svitati. Plavalci so neudrljivo dalje in dalje. Naš Robinson ni štel ur, ki so se mu zdele večnost. Zvečer drugega dne so se na obzorju pokazale v daljavi neke sence. Bile so to gore nekega otoka. Še bo treba plavati, ne malo. Končno je zagledal pred seboj lesen tram, kakor velikanško kačo. To je bilo znamenje, da se je tam v bližini razbila kakšna ladja. — Z zadnjimi močmi se je oprjel tistega kosa lesa, ki ga je morje premetavalo sem in tja, potem pa se je onesvestil.

Sedem nepozabnih kokosovih orehov

Sanjalo se mu je, da so ga njegovi tovariši našli, da skupaj praznujejo svojo rešitev in da pijejo rižovo žganje, s katerim si gase hudo žejo. Tedaj pa se je prebudil. Ni bilo to žganje, ki mu je teklo po grlu, pač pa slana morská voda... Tedaj se je nenadno spomnil svojih dveh tovarišev, ki sta prej plavala z njim. Kje sta ostala? Kliče in kliče, a ne more ju več priklicati. Izginila sta. Kdaj ju je videl zadnjikrat? Trudil se je, da bi se spomnil, a ni se mogel več. Niti tega, kar se je dogajalo šele pred nekaj urami, ni mogel več priklicati

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

5.
Ko sta odšla iz jedilnice, je tam ostala samo lepa Eunika. Nekaj časa je poslušala oddaljuje se glasove, potem je prišla z jan-tarjem in slonovino okrašen stol in ga postavila k Petronijevemu kipu. Stopila je na stol, da je bila enako visoko kakor Petronijev obraz. V sončni luči, ki je odsevala iz pisanega marmorja, je vrgla svoje zlate lase na tilnik, privla svoje rožnato telo k belemu marmorju ter začela goreče poljubljati mrzle ustnice na kameniti glavji.

6.
Petronij in Vinicij sta po okreplili sedla pred hišo v nosilnico, ki so jo nesli štiri veliki zamorci. Pred njo so šli sužnji spremiljevalci. V nosilnici je Petronij svetoval Viniciju, naj spravi ligijo v svojo hišo, da bo živila pri njem. Vinicij je zmagal z glavo, da bo to ne-mogoče. »Kaj je sploh pošten drugič ko na videz?« je vprašal Petronij. »Si govoril z njo? Ali si ji povedal o svojih ljubeznih?« Sedaj je Vinicij začel pripovedovati.

v spomin. Sam je ostal sredi morja in mučila ga je strahovita žeja. V daljavi se je kakor nekaj siv rob ob obzorju odražala kopna zemlja. Kakor da več ne ve, kaj dela, je začel piti slano morskó vodo. Izpljunil jo je in spet pil. Slednjič je bil njegov želodec že poln slane. Potem se je obupno spet vrgel s tiste deske v vodo in plaval dalje, dalje, ure in ure. Ko je bilo sonce že čisto blizu zatona, ni bil od tiste deske, na kateri je prej počival, oddaljen več ko le kakšnih tisoč metrov. Tok ga je bil zanesel nazaj, proč od obale. Moral se je vrniti na desko. Ves izčrpan se je zopet oprjel in legel nanjo. Z rokami se je oprjel dolgega železnega zeblija, ki je gledal iz deske, potem pa v hipu spet izgubil zavest.

Naslednje jutro je poskusil znova. Začel je šteti, do tisoč in nazaj, samo da ne bi zas-pal. Slednjič pa je spretno izkoristil morskí tok in posrečilo se mu je začutiti pod nogami celino. Tlesnil je po vodi. Po tolikšem trpljenju in nadčloveških naporih je slednjič dosegel obalo in se od izčrpanosti zgrudil na-

njo. Iztrgal je svoje malo življenje iz objema Velikega oceana.

Robinson je zmagal. Po treh dneh brez jedi je naslednje jutro našel dve mali močvir-nati ptici, ki ju je kar surovi pogoltnil, tako je bil lačen. Potem se je najedel še malih ra-kov. Popoldne je zagledal čoln, s katerim so tamkajšnji domačini prevažali kokosove orehe.

»Sele, ko sem izpraznil sedem kokosovih orehov, sem dobil občutek, da ne morem več in da je silna lakota potolažena,« je pripove-doval srečni rešeneč. »Slana morská voda mi je vzela čut okusa. Da sem po nekaj dneh spet prišel v naše staro oporišče, da so domačini na tistem otoku tako velikodušno ravnali z menoj in mi pomagali, vsega tega se zdaj komaj še spominjam; nikdar pa ne bom pozabil tistih občutkov, ki sem jih imel, ko sem prvič ugriz-nil tistega surovega močvirnega ptica, in sla-sti, s katero sem pogoltnil tiste rake, zlasti pa ne bom pozabil tistih sedmih kokosovih ore-hov.« je končal srečni kurjač svoje pripovedo-vanje.

SELMA LAGERLOEF

103

NA RAZPOTJIH SRCA

ROMAN

»Gotovo ne, kajti pomisliti moraš, da sva midva reveža. Toda, Karlina, ne govori več o teh nepomembnih rečeh, temveč mi-sli na ubogo gospo Ekenstedtovo! Smem odkrito govoriti s teboj?«

»Zategadelj sem prišla semkaj, ljuba Thea,« je rekla Karlina s svojim najzlahnejšim glasom.

Nobena ni govorila s polnim glasom, temveč sta obe govorili rajši tišje. Sedeli sta čisto mirno, srkali jagodni sok in drobili kruhek. Toda obema so se tresle roke kakor vnetim igralcem, ki so tik pri koncu svoje dolgočasne vloge.

»Čisto pošteno ti bom rekla, Karlina, da mislim, da se Karl Artur malce boji svoje matere. Ne ravno pred njo samo, kajti ona biva tam v Karlstadu in nima pogoste priložnosti, da bi vplivala nanj, pač pa je opazil, da dela na to, da bi ga zopet spravila s teboj, Karlina. In to, oprosti mi, da ti tako povem, — to je tisto, česar se najbolj boji.«

Karlina se je zasmejala. »Aha,« si je mislila, »torej na ta način! Thea resnično ni neumna.«

»Ti, Thea, torej misliš,« je rekla, »da bi ti lahko Karl Artur pripravila do tega, da bi se peljal v Karlstad in se pobotal s svojo materjo, če bi ga mogla prepričati, da ta korak, kar se mene tiče, ne bo imel prav nobenih posledic.«

Gospa Sundlerjeva je skomizgnila z rameni.

»Ah, to je moje ugibanje,« je odgovorila. »Znabiti se neko-liko boji tudi svoje lastne slabosti. Seveda ima tvoja oseba nekaj privlačnega zanj. Resnično tudi ne razumem, kako se more človek upirati nekomu, ki je tako lep, kakor si ti, Karlina...«

»Ti torej misliš...«

»Ah, Karlina, silno težko mi je pri sreč, da bi to izgovorila. Toda na vsak način mislim, da bi tedaj, če bi imel Karl Artur kaj zadržnega, na kar bi se lahko opiral, da...«

»Z drugimi besedami povedano: Če bi se jaz dala v tretje oklicati s Schagerstroemom, potem bi se Karl Artur čutil varnega.«

»To bi bilo seveda dobro... Toda, Karlina, oklici se lahko naračijo tudi enkrat za trikrat, prav kakor se poroka lahko odloži. Možnost je, da ostaneš lahko ti še dolga leta v prošnji.«

Karlina je malce naglo postavila svoj kozarec na mizo. Ko je prišla semkaj, je dobro vedela eno: visoko ceno bo morala plačati za to, da bo Thea pustila Karla Arturja potovati k njegovi materi. Toda mislila je, da bo tretji oklic zadostoval.

»Tako sem si zamišljala vso stvar,« je nadaljevala gospa Sundler, sedaj skoro šepetaje, »če bi šla ti sedaj takoj domov in napisala Schagerstroemu pisemce s prošnjo, če bi se hotel jutri takoj po službi božji poročiti s teboj v prošnji, potem bi...«

»Nemogoče...«

Bil je zdvojljen klic po prizanesljivosti — edina izjava med vsem razgovorom, ki je izdala, kako mladenka trpi.

Thea Sundler je nadaljevala, ne da bi se ozirala na krik.

»Ne vem, kaj bi bilo v tem nemogoče. Rečem le, če bi to pi-semce napisala in ga po zanesljivem slu poslala na Veliki Sjoetorp, potem bi bil lahko odgovor že v petih ali šestih urah tukaj. V primeru, da bi bil zadovoljiv, bi jaz storila vse, kar je v moji moči, da bi Karla Arturja pripravila do tega potovanja.«

»In če ne bi uspela?«

»Jaz resnično ljubim gospo Ekenstedtovo, Karlina. Resnično mi je zanj žal. Čim bom v tem pogledu razpršila bojazen Karla Arturja, potem si ne morem misliti, da bi se mi sploh znalo po-nesrečiti. Tega sem si gotova. Karl Artur bo jutri takoj po službi božji odpotoval. Preden bo izvršena poroka, boš slišala, da je od-potoval.«

To je bil jasen dobro zamišljen načrt brez skokov in praznin. Karlina je zrla izbuljeno predse. Ali bi mogla to storiti? To bi se reklo, da bo morala vse življenje živeti z možem, ki ga ne ljubi. Ali more?

Da, seveda more. Njena roka se je oklenila pisma v njenem žepu. Kajpada, da more.

Izpraznila je svoj kozarec, da bi si izplaknila grlo. »Čim prej bo mogoče, ti bom sporočila Schagerstroemov od-govor,« je rekla in se dvignila, da bi odšla.

V nedeljo popoldne in zvečer.

I.

Če čaka človeka kaj težkega, je zanj velika sreča, če si more reči: »Tako pač mora biti. Vem, zakaj sem storil. Ni bilo nobe-nega drugega izhoda.«

Drgetajoč nemir se potem poleže spričo trdnega prepričanja, da pač ne more storiti nič drugega, kakor upogniti se. Res je, kakor se običajno reče, da je lažje prenesti, če se končno le po-kaže, da se res ni dalo nič spremeniti.

Ko se je Karlina vrnila domov, je takoj napisala nekaj vrstic na Schagerstroema. Res jih ni bilo veliko, toda vseeno so ji priza-dejale mnoge srne muke. Končno je spravila skupaj sledeče:

»Sklicujoč se na zadnje vrstice Vašega pisma, bi Vas rada vprašala, ali ste za to, da bi se pokazali jutri ob dveh v prošnji in se dali po gospodu proštu poročiti z menoj?«

Prosim, da svoj odgovor oddaste slu.

Vaša udana služabnica

Karlina Loewenskoeld.

Ko je to pismo zganila in zapečatila, je prosila prošta za do-voljenje, da sme s tem sporočilom poslati kočjaža na Veliki Sjoetorp. Potem je začela svojina starina prijateljsko pripovedovati vse povrsti, kar se je dogodilo in ju začela pripravljati na dogodka naslednjega dne.

Toda proštna gospa jo je prekinila z besedami: »Ne, veš kaj, vse to nama boš lahko pripovedovala kdaj drugič. Sedaj pa pojdi gor in se malo odpodij, saj si taka kakor strašilo,« misli,« je dejala, »in spi tako dolgo, kolikor se da. Zbudila te bom, ko bo čas za kosilo.«